

Newsletter analityczny nr 20 (20.01– 2.02.2015)

Program „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

**Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu
20 stycznia – 2 lutego 2015 r.**

W ciągu minionych dwóch tygodni nadal w mediach miała miejsce dyskusja na temat problemów polskiego sektora górniczego oraz debata nad tzw. poprawką prosumencką w ustawie o OZE.

Komentarz:

Unia Energetyczna jest obecnie jednym z kluczowych zagadnień będących przedmiotem debaty między państwami i instytucjami Unii Europejskiej. Realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego wpływa na poprawę bezpieczeństwa energetycznego poprzez zadeklarowane w nim działania w zakresie zwiększania efektywności energetycznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii czy budowy interkonektorów. Od Unii Energetycznej, należałoby jednak oczekiwać więcej. Jeśli wspólnota chce odgrywać istotną rolę w kształtowaniu stosunków międzynarodowych uzyskując z tego powodu korzyści, musi stworzyć szybki i automatyczny system reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego każdego z jej członków. Musi mieć również narzędzia reagowania kryzysowego w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego państw i regionów istotnych z punktu widzenia jej interesów jak np. Ukrainy, czy Gruzji. Tym bardziej, iż Unia Europejska znajduje się w stanie co prawda na razie ograniczonej, ale jednak wojny gospodarczej z Federacją Rosyjską.

Osią Unii Energetycznej w obszarze gazu ma być oparcie jej o mechanizmy rynkowe. Wraz z terminalami LNG oraz interkonektorami umożliwi to zaspokojenie popytu u jednego z 17 innych niż Rosja eksporterów LNG (Stany Zjednoczone, Trinidad i Tobago, Peru,

Norwegia, Oman, Katar, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Jemen, Algieria, Angola, Egipt, Gwinea Równikowa, Nigeria, Australia, Brunei, Indonezja i Malezja). Łącznie kraje te wyeksportowały 325,3 mld m³ gazu w 2013 r. Mechanizmy rynkowe umożliwiają najtańsze zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego dla całej Unii. W tym kontekście istotną rolę będzie odgrywać porozumienie TTIP między Unią, a Stanami Zjednoczonymi, które najprawdopodobniej umożliwi import gazu ze Stanów Zjednoczonych. Polski postulat wspólnych zakupów gazu będzie trudny do realizacji, jednak wprowadzenie narzędzi prawnych zabraniających stosowania klauzul ograniczających konkurencyjność jest już prawdopodobne.

Analizując stanowiska poszczególnych państw widoczna jest niska świadomość tego, iż w wyniku procesu ekonomizacji bezpieczeństwa, kwestie bezpieczeństwa energetycznego są dziś na równi istotne jak zagrożenia militarne. Szantaż energetyczny, czy odcięcie lub ograniczenie dostaw źródeł energii może być realnym zagrożeniem dla państw, ale wpływa na ich rozwój gospodarczy i konkurencyjność gospodarek. Zasadniczym pytaniem jest, czy Unia Energetyczna zapewni bezpieczeństwo energetyczne wszystkim członkom Unii Europejskiej, czy będzie też próbą narzucenia rozwiązań korzystnych tylko dla poszczególnych państw lub też miękkimi spolityzowanymi rozwiązaniami. W takim przypadku państwa będą zmuszone do realizacji swoich interesów bezpieczeństwa z wykorzystaniem narzędzi krajowych, a nie wspólnotowych, co jest rozwiązaniem droższym i osłabiającym spójność całej Unii. Zgłaszane propozycje dobrowolnych porozumień w sprawie zakupu gazu tworzy Unię wielu prędkości i znacznie osłabia jej spójność, czyniąc bardziej podatną na polityczny wpływ eksporterów surowców energetycznych.

Reasumując, oczekiwania w stosunku do Unii Energetycznej powinny być więc znacznie większe ponieważ konieczne jest rozwinięcie zasady solidarności, o której mowa w traktacie lizbońskim, i stosowanie jej nie tylko w sytuacjach kryzysowych (np. braku dostaw, ataków terrorystycznych na infrastrukturę krytyczną, czy też cyberataków) ale również w sytuacjach braku stabilności cen na rynku energii. Unia Energetyczna powinna mieć również możliwość kształtowania takich relacji w kontaktach z innymi państwami eksporterami surowców energetycznych, które umożliwią pozyskiwanie stabilnych źródeł energii lub pomoc tym, których bezpieczeństwo energetyczne jest zagrożone. Tak więc

kształt Unii Energetycznej będzie testem zarówno solidarności, spójności i determinacji do wspólnego działania oraz myślenia strategicznego.

Inne istotne wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 20 stycznia – 2 lutego 2015 r.

Europa i świat:

20.01 – Iran rozważa eksport od 25 do 30 mld m³ gazu ziemnego do dwunastu państw europejskich.

20.01 – Niemcy rozpoczynają wdrażanie aukcyjnego systemu sprzedaży na rynku energii odnawialnej.

20.01 – Aleksiej Miller, szef Gazpromu, zapowiedział, że od początku kwietnia koncern przywróci ceny gazu dla Ukrainy do poziomu sprzed podpisania tzw. „pakietu zimowego”.

20.01 – Według raportu „Going Solar in America” opracowanego przez N.C. Clean Energy Technology Center, cena za energię pochodzącą z systemów fotowoltaicznych jest niższa niż z tradycyjnych sieci już w 42 z 50 największych miast w USA.

21.01 – Europejski Bank Inwestycyjny zadeklarował udzielenie kredytu w wysokości 65 mln EUR na sfinansowanie polsko-litewskiego mostu energetycznego.

21.01 – Dmitrij Miedwiediew stwierdził, że Rosja wycofała się z budowy South Stream wyłącznie z przyczyn prawnych, a nie politycznych. Jego zdaniem, rosyjskie władze nadal będą gotowe do współpracy, ale tylko w warunkach odpowiadających obu stronom sporu.

21.01 – Rosyjska Narodowa Kompania Paliwowa kupi od Arcelor Mittal kopalnie węgla w Kuzbasie na Syberii.

21.01 – Chińska firma Trina Solar zaprezentowała nowe modele gotowych do seryjnej produkcji polikrystalicznych oraz monokrystalicznych modułów fotowoltaicznych, które zgodnie z deklaracjami producenta oferują największą na świecie wydajność.

21.01 – Władze Zjednoczonych Emiratów Arabskich rozstrzygnęły aukcję, której celem ma być budowa elektrowni fotowoltaicznych w Dubaju o łącznej mocy 200MW. W wyniku negocjacji osiągnięto rekordowo niską cenę za sprzedaż energii, kształtującą się na poziomie ok. 0,05EUR/kWh przez 25 lat.

21.01 – Naukowcy z rosyjskiego instytutu IOFFE poinformowali o opracowaniu wysokosprawnych ogniw fotowoltaicznych w technologii HIT, których sprawność może wynosić nawet 20%.

21.01 – Petro Poroszenko, prezydent Ukrainy zapowiedział podczas Forum Gospodarczego w Davos, że w ciągu najbliższych 2 lat kraj ten uniezależni się od dostaw energii z Rosji.

22.01 – Arsenij Jaceniuk, premier Ukrainy, nie zgodził się z zarzutami Gazpromu, który stwierdził, że kraj ten zalega z zapłatą 2,44 mld USD za dostawy gazu w 2014 roku. Jego zdaniem spór może rozstrzygnąć tylko sąd arbitrażowy w Sztokholmie.

22.01 – Komisja Przemysłu Parlamentu Europejskiego nie osiągnęła porozumienia dotyczącego opinii ws. utworzenia rezerwy stabilizacyjnej na rynku pozwoleń na emisję CO₂.

23.01 – Analitycy Goldman Sachs obniżyli prognozy dla cen węgla energetycznego na 2015 rok z 69 USD do 60 USD za tonę.

23.01 – Według amerykańskiej formy konsultingowej Bain, optymalny rozwój energii odnawialnej w Europie pozwoliłby na oszczędność rzędu 86 mln EUR.

24.01 – Chiny po raz pierwszy od 14 lat zanotowały spadek wydobycia węgla.

24.01 – Z analizy wykonanej przez Międzynarodową Agencję Energii Odnawialnej wynika, że koszt produkcji energii w instalacjach fotowoltaicznych w ostatnich latach spadał najszybciej spośród innych technologii wytwarzania zielonej energii.

27.01 – Zdaniem ekspertów GE Energy, nowoczesne turbiny wiatrowe mogą znacząco wpłynąć na zwiększenie stabilności pracy sieci elektroenergetycznych.

28.01 – Gazprom ogłosił, że w obecnym sezonie grzewczym sprzedaż gazu do Europy (z wyłączeniem byłych republik ZSRR) spadła o 29% w stosunku do analogicznego okresu w ubiegłym roku.

28.01 – Gazprom poinformował o zawieszeniu rozbudowy Gazociągu Północnego.

28.01 – Izba Reprezentantów USA przyjęła projekt ustaw przewidującej przyspieszenie procesu wydawania zezwoleń na eksport skroplonego gazu LNG.

29.01 – Wołodimir Demczyszyn, ukraiński minister energetyki przyznał, że dzięki oszczędnościom i poprawie efektywności kraj ten może zmniejszyć import gazu z Rosji do 4 mld m³ rocznie.

30.01 – Rada Unii Europejskiej przedłużyła obowiązywanie sankcji wobec Rosji do września 2015.

Polska:

20.01 – Zdaniem Janusza Palikota dla polskiej gospodarki znacznie korzystniejsza byłaby inwestycja w rozwój nowych technologii niż przeznaczanie środków na wsparcie dla górnictwa.

21.01 – Zarząd Jastrzębskiej Spółki Węglowej wypowiedział trzy porozumienia zawarte ze związkami zawodowymi.

21.01 – Ilona Antoniszyn-Klik, wiceminister gospodarki zadeklarowała, że rządowy plan reindustrializacji Śląska będzie prowadzony w ścisłej współpracy z władzami samorządowymi.

22.01 – Według Ruchu Autonomii Śląska, porozumienie ws. planu naprawczego Kompanii Węglowej nie rozwiązuje najważniejszych problemów górnictwa. – „To miejscowe ugaszenie pożaru” – przyznał Henryk Mercik, wiceszef RAŚ.

22.01 – Zdaniem Zbigniewa Ziobro, Rada Bezpieczeństwa Narodowego powinna poddać analizie sytuację polskiego górnictwa i energetyki, bowiem aktualnie „zagroza ona bezpieczeństwu wewnętrznemu i zewnętrznemu Polski”.

22.01 – Beata Szydło, posłanka PiS, stwierdziła, że pomimo porozumienia ws. restrukturyzacji Kompanii Węglowej „problem górnictwa nie został rozwiązany”.

22.01 – Ewa Kopacz przyznała po przyjęciu przez Sejm senackich poprawek do „ustawy węglowej”, że celem działań rządu jest doprowadzenie do rentowności górnictwa oraz zapewniania bezpieczeństwa energetycznego kraju.

23.01 – Ministerstwo Gospodarki przyjęło „Listę Projektów Strategicznych Infrastruktury Gospodarczej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”.

23.01 – Maciej Grabowski, minister środowiska, zapowiedział przeprowadzenie nowej oceny wielkości złóż gazu łupkowego w Polsce.

23.01 – W Centrum Badań Energii Odnawialnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego rozpoczęto projekt, którego celem jest budowa demonstracyjnej instalacji do produkcji etanolu z biomasy.

23.01 – Do 2021 roku Polska zamierza podwoić pojemność swoich magazynów gazowych.

24.01 – Maciej Grabowski, minister środowiska zapowiedział, że resort planuje wdrożenie projektów wspierających duże miasta w walce ze zmianami klimatu.

27.01 – Zbigniew Stopa, prezes kopalni Bogdanka stwierdził, że „jeśli program naprawczy w ogłoszonej wersji zostanie wprowadzony w życie i pomoc publiczna zostanie udzielona kopalniom, to może mieć ona niekorzystny wpływ na rynek węglowy w Polsce”.

27.01 – Pomorscy samorządowcy w liście do premier Ewy Kopacz wyrazili zaniepokojenie planami konsolidacji polskiego sektora energetycznego.

27.01 – Związkowcy Jastrzębskiej Spółki Węglowej zdecydowali się na rozpoczęcie akcji protestacyjno-strajkowej.

28.01 – Rada OZE przy Konfederacji Lewiatan zaapelowała do Senatu o wprowadzenie do ustawy o OZE poprawek zakładających wydłużenie okresu przejściowego.

29.01 – Działacze Dolnośląskiego Alarmu Smogowego zainstalowali we Wrocławiu urządzenie do pomiaru pyłów zawieszonych PM10 i PM 2,5.

29.01 – Marek Woszczyk, szef PGE w liście do Senatorów wezwał do odrzucenia poprawki prosumenckiej w ustawie o OZE. Jego zdaniem uderzy ona w polskie górnictwo.

29.01 – Janusz Pilitowski, dyrektor Departamentu Energetyki Odnawialnej w Ministerstwie Gospodarki opowiedział się za rezygnacją z poprawek senackich mających na celu prowadzenie taryf gwarantowanych dla producentów energii w domowych instalacjach OZE.

29.01 – Senackie komisje gospodarki i środowiska wstrzymały się od podjęcia decyzji ws. poprawek prosumenckich w ustawie o OZE.

29.01 – Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji wyraziła poparcie dla uchwalenia ustawy o OZE w kształcie przyjętym przez Sejm.

29.01 – Związek Gmin Wiejskich wystosował list do senatorów, w którym wezwał do wprowadzenia poprawki prosumenckiej w ustawie o OZE, która w opinii jego członków jest rozwiązaniem „zwiększającym bezpieczeństwo energetyczne na wsi i umożliwiającym powstanie tysięcy nowych miejsc pracy”.

30.01 – W ocenie Urszuli Stefanowicz z Koalicji Klimatycznej „rozwój małych instalacji energetycznych to także wzrost bezpieczeństwa energetycznego Polski”.

31.01 – Zdaniem Marka Jurka, Jarosława Gowina i Zbigniewa Ziobro, rząd powinien renegocjować udział Polski w pakiecie klimatycznym.

31.01 – Amerykański koncern Chevron zakończy poszukiwania gazu łupkowego w Polsce.

2.02 – W siedzibie Jastrzębskiej Spółki Węglowej rozpoczęły się rozmowy ws. postulatów strajkujących górników.

2.02 – Jerzy Kukliński został mianowany na Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Warszawa, 2 lutego 2015 r.

dr Krzysztof M. Księżopolski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), współautor podręcznika „Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie” (2014), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.